

Neobvyklé umístění hnízda volavky popelavé (*Ardea cinerea* L.) v přírodní rezervaci Baroch

Unusually Situated Nest of the Grey Heron (*Ardea cinerea* L.) in Natural Preserve Baroch Pond

Jiří Česák

Ráby 81, 533 52 Staré Hradiště

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) hnízdí ve velké části Evropy, Asie a Afriky. Zimoviště evropských volavek jsou v západní a jižní Evropě, někteří naši ptáci táhnou až do západní Afriky. Jen ojediněle přezimují ptáci v blízkosti hnízdiště (FORMÁNEK in HUDEC et al. 1994).

V České republice hnízdí volavky popelavé hlavně v rybníčných oblastech jižních Čech a jižní Moravy. Ve Východočeském kraji poprvé volavky zahnízdily v roce 1966, kdy si 1 pár založil hnízdo na olši ve výšce 13 m na ostrově „Helena“ v NPR Bohdaneč. Hnízdo, ve kterém bylo 5 vajec, zničily vrány obecné šedé (ŠTANCL & ŠTANCLOVÁ 1987). V roce 1983 vyhnízdl 2 páry na rybníku Rozhrna (ŠTANCL 1991). V roce 1996 vyhnízdl 1 pár na ostrově „Helena“ v NPR Bohdanečský rybník a rybník Matka (POTUČEK 1996). Od tohoto roku zde hnízdí každoročně a jejich stavy se zvyšují. V roce 2000 hnízdilo již 16 párů.

Hnízda u nás bývají umístěna zpravidla na stromech, a to jak na listnatých (topoly, duby, jasany, vrby), tak i na jehličnatých (borovice, smrky). Většina hnízd je umístěna výše než ve 20 m, u Petrova až 35,5 m vysoko (HUDEC et al. 1994). Jen výjimečně hnízdí volavka popelavá i v rákosinách (1988 hnízdění 4 párů na poddolované ploše v Karviné-Dolech, z nichž 2 měly hnízda na odumřelých stromech, 2 v rákosí - POLÁČEK in ŠTASTNÝ et al. 1996), v orobinci (1992 rybník St. Oleška u Děčína – BENDA in ŠTASTNÝ et al. 1996), ve skřípinci (1984 rybník Lickov u Soběslavi – Háček in ŠTASTNÝ et al. 1996) nebo v zatopených vrbových keřích (1987 Nové Mlýny – ŠEBELA, Novozámecký rybník – VONDRÁČEK, BENDA in ŠTASTNÝ et al. 1996). Neobvyklé je hnízdění volavky popelavé, která v roce 2000 na Dubovém rybníku vyvedla 5 mlád'at. Hnízdo nebylo umístěno na stromě, nýbrž na dřevěné konstrukci vyrobené patrně myslivci před orobincovým porostem, 1,2 m nad vodní hladinou (PÍCHLÍK & PUDÍL 2000).

Přírodní rezervace Baroch (okres Pardubice) leží 7 km východně od Bohdanečské kolonie volavek popelavých. Rybník o rozloze 27 ha je v současné době z velké části zarostlý litorálními porosty rákosu a v menší míře orobincem.

Do roku 1995 na tuto lokalitu zaletovaly volavky jen jednotlivě a to v jarních a podzimních měsících. V roce 1996 rybáři nasadili do rybníka barevné karasy a od této doby nastal nárůst počtu volavek. Začaly se zde zdržovat po celý rok i v hnízdní době a to v počtu i několik desítek kusů.

Dne 10. února 2000 jsem poprvé pozoroval jednu volavku stojící na sedátku mysliveckého posedu, který je umístěn ve vodě poblíž rákosového porostu asi 100 m od lesa tvořícího okraj rybníku. Posed je klasický šikmý žebřík zapřený dvěma protikůly a na vrchu je sedátko a opěradlo. Výška posedu nad vodní hladinou je 3,5 až 4 m podle stavu vody. Posed je v tomto místě asi již 10 let.

Také 28. 2. stála na posedu 1 volavka a 1. 4. jsem při obchůzce rybníka spatřil na posedu již skoro hotové hnízdo. Po chvíli přilétla volavka a v zobáku přinesla větvíčku, kterou přidala na hnízdo. Toto udělala během dne ještě několikrát. Přinášela jak větvíčky, tak jemnější materiál na vystýlku hnízda. O den později, 2. 4. 2000, jsem spatřil samici sedící na hnízdě. Během dne hnízdo několikrát opustila a občas přinesla hnízdní materiál, samec byl vždy na blízku. Dne 7. 4. 2000, když samice odlétla z hnízda na jihozápadní zátoku, využil jsem situace a rychle navštívil hnízdo, ve kterém byla 4 vejce. V tomto období se na rybníku zdržovalo dalších 5 nehnízdících volavek. Dne 28. 4. jsem v hnízdě našel celkem 5 vajec. Dne 1. května bylo vidět, že samice krmí mláďata, 6. 5. byla v hnízdě 4 mláďata a jedno vejce, ze kterého se začínalo klubat další mládě. Dne 16. 5. jsem ale v hnízdě objevil 4 mláďata, páté asi zahynulo. 1. června již stála mláďata na hnízdě, 25. první mládě zkoušelo létat a po 20 m přistálo v rákosí. Druhé mládě stálo na žebříku pod hnízdem, do kterého jsem obě vrátil. Dne 10. července již mláďata létala po rybníce, ale stále se vracela na hnízdo.

Naposledy jsem mláďata pozoroval dne 26. srpna 2000. Dvě lovila potravu na hladině rybníku a dvě stála na hnízdě.

Souhrn

V roce 2000 vyhnízdil 1 pár volavek popelavých (*Ardea cinerea*) v přírodní rezervaci Baroch. Bylo to zde první zahnízdění. Pro hnízdo si zvolily neobvyklé místo, a to na sedátku mysliveckého posedu ve výšce 3,5 až 4 m nad vodní hladinou. Vzdálenost hnízda od kraje rybníku byla asi 100 m, takže bylo lehce vidět. První vejce bylo sneseno asi 30. 3. 2000 a poslední, páté, 8. 4. 2000. Samice zasedla 2. 4. 2000 na druhé snesené vejce, 6. 5. se vylíhlo poslední páté mládě, které později zahynulo. Čtyři mláďata úspěšně opustila hnízdo v prvních srpnových dnech a 26. 8. 2000 byla na rybníku pozorována naposledy.

Summary

In 2000, a pair of the Grey Heron (*Ardea cinerea*) bred in Natural Preserve Baroch Pond (Pardubice district, North-eastern Bohemia) for the first time. The nest was situated on a very unusual place – on a seat of a myslivecký posed ca 3,5 – 4 m high above the water surface. The nest was ca 100 m far from the edge of the pond and it was easily visible from there. The first egg was layed probably on March 30th and the last one, the fifth, on April 4th. The female started the incubation on April 2nd 2000, when there were 2 eggs layed in the nest. The last chick hatched on May 6th but did not survive. Four young fledged successfully in the begining of August. They were observed in the locality for the last time on August 26th 2000.

Literatura

- HUDEK K. et al., 1994: Fauna ČR a SR. Ptáci I (2. vyd.). *Academia, Praha*.
- PICHLÍK T., PUDIL M., 2000: Hnízdění potápky rudokrké (*Podiceps grise-gena*) ve Frýdlantském výběžku. *Zprávy ČSO*, 51: 13-14.
- POTŮČEK J., 1996: Úspěšné hnízdění volavky popelavé na Bohdanečském rybníku (okr. Pardubice). *Vč. sbor. přír. - Práce a studie*, 4: 171-173.
- ŠTANCL L., ŠTANCLOVÁ H., 1987: Ptactvo Pardubicka II. Bohdanečsko. *KMVC, Pardubice*.
- ŠTANCL L., 1991: Několik poznámek k domnělému vyhíždění kormorána velkého na rybníce Rozhrna na Pardubicku v roce 1983. *Sylvia*, 28: 121-122.
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V., HUDEC K., 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 1985 – 1989. *H + H, Jinočany*.

+ foto v barevné příloze

ISBN 80-86046-53-2